

TJOCKA SLÄKTEN

Medlemsblad för Lappmarkens släkt- och bygdeforskare
Nummer 3 - År 2012

Redaktörens rader

Så börjar denna kalla och regniga sommar gå mot sitt slut. I skrivandets stund är det den 7 augusti och morötterna där hemma i trädgårdslandet är fortfarande tunna som blyertspennor, som Eivor Forsberg uttryckte det när vi nyss språkades vid per telefon. Jag har tänkt lite nu och då, under sommarens gång, på våra förfäder och hur de skulle ha klarat denna sommar. Hur skulle deras kornskördar ha sett ut? Skulle de ha haft hö till kreaturen för en hel vinter? Skulle det ha blivit ett nödår i år?

Är det någon av er i föreningen som känner till några berättelser om nödåren på 1860-talet och början av 1900-talet, vore vi tacksamma om ni ville förmedla dem till Tjocka släkten. Vi ska i detta nummer avsluta berättelsen om emigranterna från Skikkisjön, nu med historien om Anders Frans Robert Westerlund, som kom att bli "Ole the Bear", over there. Men det vore även intressant att få veta mer om de människor som kom att stanna kvar och fick kämpa mot dåliga somrar och svält. Hur bar de sig åt för att överleva?

Jag vill även passa på att tipsa om ett evenemang i höst, Kulturarvsdagen den 9 september, då föreningen och museet kommer att ha en guidad tur i Vilhelmina tingshus, Råselestugan och museet. Det är Riksantikvarieämbetet som initierat den här dagen under temat "Bakom dörrarna". Därför kommer vi att öppna dörrar till samlingar ni kanske aldrig sett tidigare. Den guidade turen börjar kl. 11.00 i Vilhelmina turistbyrå. Varmt välkomna!

Avslutning på berättelserna om Nybyggarna vid Skikkisjön

Av Ninni Näs, f Nordlander

Vi har nu i de två föregående numren av Tjocka släkten fått läsa om Mina från Skikkisjön och om hennes tre bröder och deras mor Johanna Josefina som åren 1903-1905 kom att emigrera till Canada. Här ska vi nu avsluta serien med berättelser om den ene brodern, Anders Frans Robert Westerlund (som kallade sig Andrew Westerberg när han flyttade till Canada) och några av hans äventyr "over there".

Ninni Näs

Först måste jag emellertid få berätta att 100 år efter det att bröderna emigrerat, närmare bestämt 2004, flyttar ett barnbarn till Anders Frans Robert Westerlund tillbaka till sin farfars fädernesland. Liksom sin farfar heter han också Robert. Han hade länge lovat sin farfar att en dag åka till Sverige. Det blev en överraskning både för släkten i Canada och här i Sverige när han väl tog steget.

Min faster, Anna Johansson, från Södra Tresund, pratade alltid om sina morbröder och önskade alltid att få höra något från dem – hon skrev i ett brev att hon så gärna ville ha kort på sina kusiner – men hon fick inga. Tänk om hon hade vetat att dom levde ända fram till början av 1960-talet!

Hur Andrew Rupert Westerberg kom att bli känd som "Ole the Bear".

Följande berättelser bygger på tidningsartiklar och intervjuer som Ninni Näs gjort.

Tidningsartikel publicerad i Revelstoke Review onsdag 22 okt. 1980

Revelstoke har haft en varierande postservice. Ole Westerberg var en av de allra dugligaste. Han var inte bara en brevbärare, trapper, guldletare, timmerman etc. etc. Westerberg utnämndes till tjänsten år 1914 och när vägen till Big Bend var färdigbyggd år 1940 kände han till varje sten på denna historiska väg.

Andrew Westerberg, blev känd under namnet "Ole the Bear" (Björn-Olle) efter en kamp han hade med en grizzlybjörn.

Också många andra strapatsrika händelser som han var med om, gjorde honom väldigt känd, faktiskt till en hjälte och legend i Revelstoke området, och även i Nya Zeeland, Australien och England.

Björnar och annat vilt utvecklade en stor respekt för honom. Hans slagsmål med grizzlybjörnen var väl dokumenterad och bekräftad och Westerbergs förtegenhet lyckades inte dölja hans storslagna bragd. Även om hans drabbning med björnen var den mest omtalade, var många av hans övriga äventyr högt rankade.

En av anledningarna till att Andrew fick sitt namn "Ole the Bear"

Gamle Albert Stone hade Oriental Hotel här i Revelstoke och han ville ha ett björnskinns på golvet i sitt hotell. Andrew som hörde detta, sa att det skulle han ordna. Han gick söderut ungefär "sex miles" (9,6 km), gjorde i ordning fällan för björnen, och nästa dag skulle han bara kontrollera den, så därför tog han inte med sig sitt gevär. Jo faktiskt, det gjorde han inte, han räknade inte med att få en björn så snabbt. Björnen var i fällan, och han ville inte vandra tillbaka, så han fick använda sin medhavda yxa. En yxa som han alltid bar med sig. Andrew började cirkla runt björnen, svingande med yxan runt, runt och tillslut lyckades han klubba ner björnen med handyxan.

Han flådde och bar in skinnet på hotellet. Det var natt och det satt några män i baren när han kom in och de sade "OLE WITH THE BEAR" Efter det började alla kalla Andrew för "Ole the Bear", det sägs att nio svenskar av tio kallades "OLE".

Intervju den 24 maj 1977, med Arnold Westerberg, son till "Ole the Bear"

Vid ett tillfälle när älvarna svämmade över området norr om Revelstoke föll han i älven och det tog honom tre timmar att ta sig upp ur det iskalla vattnet. Det var i den stora Crossin Columbia floden som han föll genom isen. Han hade alltid en stav – stor som en stolpe med sig – som han höll i båda händerna när han åkte skidor eller gick med sina snöskor, detta på grund av "luftfickor". Med hjälp av denna "stolpe" kunde han ta sig upp när han föll igenom. Han förlorade sina snöskor så han fick ploga sig fram genom den djupa snön som gick ända upp till hans midja. Men så småningom tog han sig till sin stuga "cabin". Detta hände honom många gånger men han klarade sig alltid.

Hur Ole The Bear blev känd i Nya Zeeland, Australien och England.

En vinter, på en ranch som kallades Boyds Ranch, hade de en häst som användes för att transportera mat. När Andrew kom dit i december hade de ont om foder till hästen. I mitten av januari när han kom dit igen var fodret slut. "Vad ska du göra med den?", frågade han

husbonden, som hette Bill. "Skjuta den" blev svaret. Så Andrew sa "Om jag kan få hästen härifrån kan jag då få den?". Resultatet blev att Andrew köpte hästen för en dollar.

När Andrew kom upp med post nästa gång stannade han till på ranchen och försökte komma på hur i hela världen han skulle bära sig åt att få ner hästen därifrån. Det var vinter och det fanns ingen väg, kanske kunde han göra ett spår genom att trampa fram och tillbaka. Men han beslutade sig för att försöka göra en sorts snösko, av säckväv fylld med hö. Sedan försökte han gå med hästen i cirka en halv mil, men det fungerade inte.

Då tog han grenar av en pil och formade dem till ringar, vilka han spände fast på hästens hovar med skinnremmar. Han gick runt med hästen så att han fick vänja sig med snöskorna. Sedan började de färden tidigt på morgonen från Boyds Ranch till Revelstoke. De gjorde resan på en dag - 40 miles (6, 4 mil) med snöskor på hästen. När han kom fram gick han in på Unionen Hotel, för att få kvällsmat och hade sin häst bunden utanför. Pojkarna där inne började fråga om hästen och var den var? "Tja", sa Andrew, "den står utanför, gå och titta". De trodde det var ett stort skämt, men där stod hästen med snöskor och allt. Efter detta kom folk och ville ta bilder av hästen gående på dessa ovanliga snöskor. Om detta kom många tidningar i England och Australien att skriva om, med följden att Andrew kom att få många kort och brev från olika länder, adresserade till "Ole The Bear" Revelstoke.

Muntliga källor:

Arnold Westerberg, son till "Ole the Bear"

Faye Pryce, barnbarn till Andrew Westerberg

Joyce Pahl barnbarn till Jack Westerlund

***Tusenkonstären Johan Petter Dahlberg från Skansholm
- ett barnbarn berättar***

Han gick ut på bron. Fiskade upp klockkedjan ur västfickan och kisade mot uret. Elände! Bussen redan på ingång! Greppade den gula dragkärran, for nerför vägen så postsäckarna hoppade, och hann i tid, som alltid.

Poststationsföreståndare Johan Petter Dahlberg, JP kallad, hade Skansholms stressigaste jobb. Men under det gula postemblemet i mössan fanns en fotograf, journalist, nybyggare, polis, musiker, naturvetare, snickare, småbrukare, politiker, föreningsmänniska, elvabarnsfar. En renässansmänniska i Lappmarken.

Livet startar i byn Skarpmysberg, Tjäl, den 1 november 1874. Catharina Nordwall föder en präktig son åt sin make Erik Petter Ersson, som tagit namnet Dahlberg. Han har ett värdefullt hemman med stora skogsområden, men byter det sen mot ett hemman i Skansholm. Där blir han bonde, samtidigt som han har en mindre diversehandel. Gossen får namnet Johan Petter, precis som sin farfar, och kommer med tiden att utsättas för faderns häftiga humör, som urartar till ren barnmisshandel. Under hela sin uppväxt får Johan Petter stryk två, tre gånger om dagen och även ibland om nätterna. Som äldste son bestraffas han för de sex syskonens tilltag. Det är slag med livrem av läder, försedd med mässingknappar. Ärren på ryggen sitter kvar hela livet.

Vid 18 års ålder får han nog. Rymmer och tar värvning som volontär nr 144 vid Lifkompaniet vid dåvarande Västerbottens bataljon i Gumboda. "Åren 1893 och 1894 voro de ljusaste åren i mitt liv, trots den stränga exercisen." Johan Petter är en vacker, reslig ung

man som nu vill vidare - men till vad? Han har inte mycket till skolgång; 12 veckor i småskola och 7 veckor i folkskola i Nästansjö, där han bor hos sin morfar Carl Fredrik Nordwall. Men han har lätt och lust för att skriva och börjar redan på Gumboda skicka in små betraktelser till tidningar. JP far hem till Skansholm. Här drabbas han av Den Stora Kärleken! Hon bor nästgårds, är två år äldre, liten, nätt och mörk och heter Anna Fredrika Holmgren. Och passionen ger en frukt som får den omyndige blivande fadern att skriva till kungs för att få gifta sig. Det kommer ett nådigt tillstånd med rött sigill och sirligt undertecknat av Oscar II. Bröllopet står den 28 juli 1895, dottern Betty föds 1896, det är hög tid för JP att hitta sitt levebröd. I Vilhelmina börjar han som polisuppsyningsman, det blir att hålla ordning på raglande, spritstinkande slagskämpar på danserna. Kanske väcks där hans godtemplarhjärta?

Som äldste son är det ju självklart att ta över fädernegården. Men Johan Petter vägrar. Han vill inte ha någonting efter denne barnmisshandlare. Istället flyttar de nygifta in i en bagarstuga på Annas föräldrars gård i Skansholm. Tanken är att ta över svärföräldrarnas hemman. Nu skrivs ett köpeavtal den 28 december 1899; det erhålls 1/16 mantal av detta kronoskattehemman och 17/128 mantal nr 2 mot förmåner till svärföräldrarna och att ta över deras skulder. Lagfarten klubbas den 4 januari 1900. Men vid klyvningen av hemmanet omkring 1905 räcker inte pengarna till för att betala detta! Lantmätaren begär utmätning och de tvingas lämna ifrån sig hemmanet till en släkting. En bitter förlust och svår att bära för de unga makarna.

På södra sidan av Gortissjön finns en liten stuga de får hyra. Barnen kommer nu i tät följd: Gunnar 1898, Gina 1900, Östen 1902, Sixten 1905, Emmy 1908. Förutom jobbet som polis hoppar deras far då och då in som biträde i Davidus Perssons handelsbod i Skansholm.

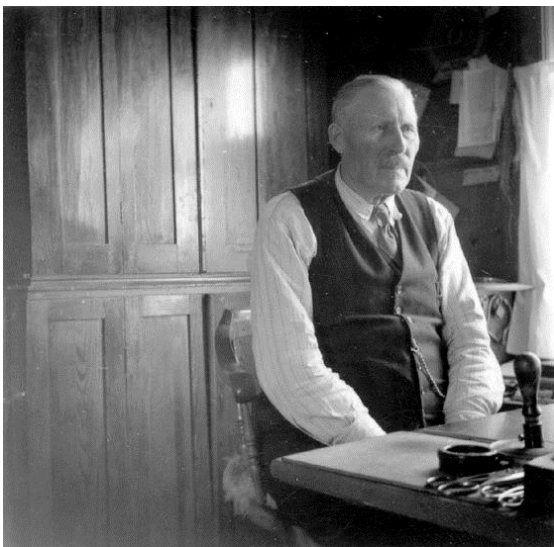
*Elsa Svensson, född Holmgren, i Davidus Perssons affär i Skansholm. Foto: J. P Dahlberg
© Västerbottens museum.*

Där inträffar en närmast tragikomisk incident då polisen och godtemplaren JP råkar sälja ett hårvatten innehållande alkohol till en kund, vilket är förbjudet, och anmäls för detta. Han tvingas senare ligga borta länge på skogshyggen, långt från sin älskade Anna, som han skriver längtande kärleksbrev till.

Jobb för brödfödan, men Johan Petter vill så mycket mer. Skansholm har ingen egen godtemplarloge, men han grundar Nykterhetslogen Skansen 3479 den 16 april 1905. Två år senare i augusti är han den drivande kraften att bilda Skansholms skytteförening och blir naturligtvis dess ordförande. Han får senare Västerbottens skytteförbunds förtjänstmedalj i silver. Men det stora och brinnande intresset finner han i en fyrkantig trälåda med glasglugg framtill. Beställt på postorder, kvittot finns kvar, (liksom nästan allt annat som familjen Dahlberg skaffat under åren). Det är signerat år 1900: ”1 st kamera à 9 kr.”

Nu öppnar sig en helt ny värld. Och det blir strax en kamera till, ännu större. Och ljusmätartabeller, mätglas för framkallningsmedel, träramar för glasplåtar, lådor med glasplåtar, färglådor för retuschering... och nya barn ... och nu måste de få större bostad! Det blir Johan Petters fiol som löser det hela. ”Fårgetarbrännan” kallas ett stycke gränklädd mark ner mot sjön Malgomaj i Skansholm. Det ägs av en bonde tvärsöver sjön, på Malgonäset. Han har länge önskat sig en fiol och så praktiskt att kunna byta till sig en sådan mot den där steniga marken på fel sida av sjön. Nybyggaren Johan Petter röjer ris och rot och bänder sten (som blir stenbrygga vid stranden) och snart har han spikat ihop hus och fönster och lagård, som får hysa häst, kor, får och höns. Och i sin dagbok skriver han: ”Äntligen egen bonde!”

1909 upprättas en poststation i Skansholm och Johan Petter blir föreståndare. En trygg inkomst, 150 kr om året, efter några år höjs den till 240 kr. (Under första världskriget till 300 kr, osv. för lönen ökar nämligen med postmängden.) 1912 börjar han som lantbrevbärare till byarna Skog och Mark, en sträcka på 24 km som han går varannan dag för 2 kronor per resa. Med den tunga postsäcken på ryggen följer han en stig över två berg, Hemberget och Mullberget. På myrarna är det sviktande spänger att hålla sig på. Vintern pulsa med snöskor, trygor, i djupsnö. Som lantbrevbärare utrustas han med tjänstepistol, vilken kom till användning den gången då två skumma typer tryckte bakom en gran och försökte råna honom på värdeförsändelserna. Lyckades inte.

Johan Petter Foto: Nils Eriksson © Västerbottens museum.

I huset bor nu en växande familj (Svea föds 1911), i ett rum och kök. På morgonen trycks imperialsängen i kammaren upp mot väggen för här blir nu poststation! Dit leds postfolket in genom en särskild dörr från farstun, medan familjen hålls i köket. Det blir med tiden tämligen ohållbart, en lillkammare får han därför bygga till. Men det räcker inte, ladugården förlängs och får inhysa poststation. Där sitter han i en snurrstol av trä, vid ett slagbord fläckat av tusch, blanketter och kuvert i ett stort träskåp bakom ryggen, kassaskåp (naturligtvis!) vars lås döljs bakom en lejonmask och mitt i rummet en lång gränklädd disk.

Han hör postfolket, hur dom pratar och skrattar utanför dörren och väntar på att han ska öppna. Det här är byns träffpunkt. Men först måste han sortera posten och stoppa in den i alla små fack på motsatta väggen. Först på exakt rätt klockslag öppnar han dörren. Arbetsdagen är noga inrutad. Passa bussar, öppningstider, expediera post. Mattiderna blir därefter. Långa språng in i köket, tvätta händerna i kommoden vid dörren, slänga i sig mat vid dragglådebordet vid fönstret, (där har man koll om bussen kommer för tidigt), ut igen och in igen och ut igen. Men den lilla fritiden utnyttjas rikt.

Mannen som knappt gått fem månader i skola börjar skriva i flera tidningar; Jämtlands läns annonsblad, Umeå Nya Tidning, Dagen, Dagens Nyheter och flitigast i Västerbottens Kuriren, under eget namn eller signatur D-g.

Iakttagelser från trakten, mycket om gamla tider i spalten ”Gammal-Nytt”. Han studerar naturfenomen, halofenomen, som han ritar av och rapporterar till Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm och även till drottning Mary av England. En del av ritningarna publiceras i realskolans lärobok. (Och så sent som år 2011 blir det en helsida i boken ”Naturfenomen” av Clas Svahn).

Han engagerar sig i politiken, sitter i nykterhetsnämnd, kyrkofullmäktige, jordbrukskassa, hjälper många med ”laghandlingar och dylikt” och fortsätter som polis vid större helger. Men det är fotograferingen som är det stora intresset, det har blivit som ett andra yrke. Även här märks hans journalistiska begåvning. Han vill skildra vad som händer här och nu. Renflyttning på Malgomaj, tre söta fnittrande flickor på landsvägen, det årliga pingstfirandet för hela byn vid Gammsågen, godtemplarmöten, ”tiggarlappar”, barnmorskan som hackar potatis... Men även beställningsporträtt med fotografens namn i guldtryck under. För att få en lugn bakgrund och fånga bästa ljuset spikar han upp ett vitt lakan på husväggen.

I kammaren står än idag en svart orgel, ett bra köp, den håller fortfarande stämningen. Den skickas efter i början av 1900-talet, (kvitto finns). För att få in lite mer pengar i hushållskassan fraktas denna orgel till olika dansställen, där Johan Petter spelar och lilla dottern Gina, 10 år, motvilligt ackompanjerar på cittra.

(Sonen Östen, ett musikaliskt geni, blir sedemera Norrlands dragsspelskung och även grundare och drivare av Sagabiografen i Adak.) Hemma föds nya barn, Lage 1913, som blir poststationsföreståndare efter sin far, dödfödda tvillinggossar 1916 och minstingen Viggo 1918, som vid födseln inte är större än spiskroken, men som fullvuxen blir kriminalkommissarie i Solna. ”En synnerligen hjärtegod far”, säger Viggo. ”Han lyfter aldrig en hand till slag mot sina barn.” Nej, Johan Petter glömmer aldrig sin svåra uppväxt. När syskonen jagar busfröet Viggo, efter att han retat dom till vansinne, gömmer han sig alltid bakom pappas skrivbordsstol där dom inte kan komma åt honom: ”Rör inte pojken!” Och det är en pappa som själv är ett busfrö. Viggo berättar: ”En dag kommer pappa in i köket och sätter sig på en stol. I handen håller han ett långt snöre som ringlar ut genom den öppna dörren. Han säger inget, men så börjar han dra i snöret. Han drar och han drar. Till slut, efter en evighetslång och tigande stund, hoppar tre mörtar in genom dörren, fastbundna i snöret.”

Hemma drabbas familjen av svåra tider. Hustru Anna får reumatisk värk redan vid 30 års ålder. Det börjar värka i ena handen, sprider sig sen till fötterna. Dottern Svea tjänar piga i byn, får ligga på isen och skölja kläder i en vak, insjuknar och dör när hon är bara 14 år. Vid 70 års ålder är Johan Petter den äldste postmannen i Vilhelmina. Och kanske den mest vitale. Som det står i en hyllningsartikel i VK: ”Den som dagligen sett Dahlberg i arbete, kan icke tro att han är 70 år. Han har en ynglings fysiska och andliga spänst. Från tidig morgon till

sena kväll är han i arbete. Sin mesta tid är han bunden vid arbetet på poststationen i Skansholm, som han skött i trettiofem år. Men så fort han får en ledig stund är han ute och knogar. I fjol bröt han upp en stenbacke nedanför poststationen.

Johan Petter röjer sten. Foto: Nils Eriksson © Västerbottens museum.

En gång träffade undertecknad honom då han kom dragande med en forskrinda från skogen med trygor på fötterna. Det är säkert tack vare sitt arbete ute som Dahlberg bibehållit sin vitalitet. Några ferier har han heller icke unnat sig”.

Men fem år senare krokmar även denna urkraft. Johan Petter drabbas av magkräfta och avlider ”stilla och fridfullt i hemmet” den 3 december 1949. Året innan avlider hans hustru Anna i kallbrand, efter att ha varit sängliggande i tretton år för sin svåra reumatism och astma.

Johan Petter Dahlberg var en rese på många sätt. Jag får in tre fingrar i hans vigselring.

Kerstin Wigstrand

(Sondotter som kanske fått lite i arv, som journalist och bildredaktör på Dagens Nyheter)

PS. Vad blev det av Johan Petters kameror? De båda bälgkamerorna förvarades i det stora skåpet bakom hans skrivbordsstol. När poststationen avecklades på 1960-talet tömdes lokalen och kamerorna försvann till vår stora sorg. Det som är kvar är framkallningsutrustningen - och alla bilderna tack och lov! De omkring 300 glasplåtarna är utlånade och förvarade på Västerbottens Museum i Umeå. De finns också att se på nätet via museets hemsida. Även fotoarkivet i Vilhelmina har ett antal, som också kan ses på nätet.

Om krönikan Gammal-nytt

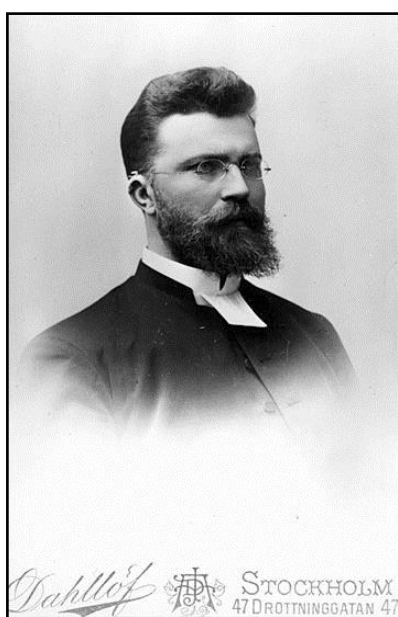
Av Carina Strömberg

Johan Petter som rekryt.

© Fotoarkivet, Vilhelmina kommun.

Gammal-nytt var namnet på en krönika i Västerbottens Kuriren som berättade om gamla tider. I den skrev Johan Petter (J.P.) Dahlberg ner olika händelser som var självupplevda eller som han hört berättas av gamla människor i bygden. Redan i unga år då han gjorde rekryten i Umeå, skrev han i VK om tiden på Gumboda hed. Han skrev om *Doktorer och undergörare, Yrkesmän och idrott, Vittror och skrock, Spådom och syne, Hur man lärde sig läsa och skriva* m.fl. intressanta ämnesområden. I Vilhelmina kommuns fotodatabas finns 54 foton tagna av J.P.Dahlberg.

Lars Dahlstedt. Foto: Dahllöf

© Västerbottens museum

Så här skriver han om husförhör:

”Jag minns ännu ett husförhör år 1884, då vice pastorn Lars Dahlstedt på våren for omkring i byarna för att göra sig känd i socknen, bekanta sig med byborna och samtidigt hålla husförhör.

Då Petter August, Daniel Petter och jag voro getare, skulle vi få ”gå fram” tidigt på morgonen och avbörd oss vår kunskap inför prästen. Vi hade trott, att han var mycket sträng, men annat blev det då vi kommo till bordet och provläste. Prästen var långt ifrån sträng, snarare mycket vänlig. Han berömde oss för vår läsfärdighet och utanläsning, och jag minns att prästen skrev några krumelurer. Det skulle naturligtvis vara ”hebreiska” sade våra fäder efteråt. Efteråt foro vi med våra kreatur till getskogen, men en så glad och vacker getardag som denna hade vi varken förr eller senare haft under vår åttaåriga getartid.”

En vinter som kocka 1936

Av Ruth Wallin, född Nilsson, från Bäcksjö

Det var i Södra Dajkanvik som Aron Norman, Fridian Örnfjäll och Petter Ekbäck hade timmerdrivning (som det hette). Svea Forsberg och jag var kocka där. Jag var hjälpkocka och Svea, som hade hushållningsutbildning, hade ansvaret.

Det var ett äldre hus med stort kök och ett mindre rum. Köket var ombyggt med en eldpall i mitten av rummet och britsar runt väggarna. 23 man fick bo och ligga där. Det mindre rummet, eller kammaren som det tidigare varit, var ombyggt till kök med en stor järnspis och ett stort bord med bänkar. Men trots det måste manskapet äta i två lag för att få plats. Dessutom skulle jag och Svea ligga där. Vi hade en enmans järnsäng som vi fick bära ut varje morgon, och ta in den på kvällen vid tio-tiden när sista matlaget hade ätit. Det fodrades att vi hade vantar på händerna när vi skulle hämta järnsängen. Ofta var det 15 och 20 grader kallt.

Likadant var det med sängkläderna. De hade vi i en skrubbe eller garderob i farstun. Till saken hör att Svea inte var av den smala typen, men vi var så trötta varje kväll så sängen var skön.

Svea var en underbar människa att samarbeta med. I början fick vi hämta vatten själva och för att komma till kallkällan fick vi åka skidor uppför en brant backe. Så när vi skulle åka utför backen med vattenhinkarna hade vi ofta inte mycket vatten kvar. Men då sade Svea ifrån och det ordnades ”vattensticka”. Det innebar att varje man hade ansvar efter det namn stickan visade. Så även med att bära in ved.

Laget bestod av många olika människor. En del kom från Ådalen, Bollstabruk, Kramfors. En präst, som möjligen fanns där i någon form av protest, vad vet jag, kom från Östersund. För övrigt var det Vilhelminabor. Mycket trevliga människor. Detta var i början av tiden för kocklag i skogskojor och arbetarna var mycket tacksamma. Vi hade en matsedel som vi varierade ibland:

Måndag	Kl. 07.00	Frukost: fläsk och korv, sill och potatis, kaffe och smörgås
	Kl. 12.00	Middag: palt med stekt fläsk och någon soppa
	Kl. 15.30	Aftonvard: kaffe choklad eller thé med rågbröd, vetebröd, hårt bröd, ost, mesost och smör. De som ville ha rester av middagen fick det.
	Kl. 19.00	Kvällsmat: Gröt, ibland kornmjölsgröt eller havregrynsgröt med ostsmörgåsar.
Tisdag	Kl. 07.00	Frukost som föregående dag
	Kl. 12.00	Middag: bruna bönor och fläsk, fruktsoppa, smör, bröd och ost.
	Kl. 15.30	Aftonvard som föregående dag
	Kl. 19.00	Kvällsmat som föregående dag
Onsdag	Kl. 07.00	Frukost som föregående dagar.
	Kl. 12.00	Middag: kalops eller köttbullar, potatis, bröd, smör, ost och någon saftsoppa
	Kl. 15.30	Aftonvard som föregående dagar
	Kl. 19.00	Kvällsmat som föregående dagar
Torsdag	Kl. 07.00	Frukost som föregående dagar.
	Kl. 12.00	Middag: Ärtsoppa och pannkaka. Två tjocka pannkakor gräddades i ugnen och de tunna gräddades på spisen. Mjök och kaffe.
	Kl. 15.30	Aftonvard som föregående dagar
	Kl. 19.00	Kvällsmat som föregående dagar
Fredag:	Kl. 07.00	Frukost som föregående dagar.
	Kl. 12.00	Middag: Lappskojs, kokt kött och potatis med någon soppa. Sagogrynsoppa var mycket uppskattat.
	Kl. 15.30	Aftonvard som föregående dagar
	Kl. 19.00	Kvällsmat som föregående dagar
Lördag	Kl. 07.00	Frukost som föregående dagar
	Kl. 12.00	Middag: Fläsksluring (som det hette), en sås med sirap och kryddor och fläsk. Potatis, smör, och bröd. Kräms, fruktsoppa.
	Kl. 15.30	Aftonvard som föregående dagar
	Kl. 19.00	Kvällsmat som föregående dagar
Söndagar:	Kl. 09.00	Frukost: Då hade vi inlagd sill vilken vi gjorde själva. Det fanns mycket fin norsk sill. Till den stekta sillen serverades potatis, dessutom kaffe och någon god kaka.
	Kl. 12.00	Middag: Köttfärslimpa med god sås och skalad potatis. Blandfruktskräm eller klappgröt.

Skogsarbetare med kocka 1937 i Hornsjö, Vilhelmina. Fr vänster Gösta Johansson, Hugo Lindmark, Helge Nilsson, Alfa Helmersson och Gösta Olofsson. © Fotoarkivet, Vilhelmina kommun.

Naturligtvis var det mjölk på bordet till alla mål. I stort sett var det denna matsedel som gällde, med variationer. På den tiden hade vi inga konserver utan all mat fick vi laga själva. Tisdag var det enklare mat och då bakade vi massor med vetelängder. Så även fredag då vi bakade rågröd, städade och tvättade handdukar. Ja, vi hade inga fritidsproblem. Men en kortlek lånade Svea och jag ibland av laget och spelade ”Kul” om pojkar som var där. Svea sade många gånger sedan: ”Så roligt som vi hade då har jag aldrig haft, vi skratta så mycket”. Tyvärr levde inte denna underbara människa så länge.

Mjölken köpte vi från Dajkanvik. Två stora krukor två gånger i veckan som en leverantör körde dit med häst. Matvarorna kom från Normans i Vilhelmina.

Vi kom till Södra Dajkanvik i mitten av januari och var där till påsk med några dagars uppehåll. Så länge snöföret tillät, ända till i maj, fortsatte sedan arbetet. Som framgår fanns det inte så stora möjligheter till bad, men det var ju lika för alla. Svea och jag värmdde vatten och gick till en ladugård som var i närheten. Där var det varmt men lukten fick vi tåla. Ja det skulle ha varit roligt att höra vad facket skulle ha sagt i dagens läge. Men vi överlevde och fick många positiva minnen från den vintern.

Ur Nils Erikssons samlingar

Andreas Larsson berättar år 1930 om visdom och spådomskonster:

Andreas Larsson f 1848

Gift i Vilhelmina kyrka den 4/4-1875 med Anna Catharina (Anna-Kajsa) Eliedotter f 1856 i Nästansjö

Det var två spåkvinnor från Baktoberg eller Djupdal, Per Ols Sara och Pell Pers Abba, som voro onda på en granne i byn. De spådde ihjäl allt liv som fanns i ladugården, t o m katten låg

på morgonen död mitt på golvet. Hur de gjort vet ingen men de brukade om julnätterna skrapa kyrkklockan. Detta är sanning därför att jag hört det från min mor (1).

Jag har hört talas om en man, som hade ”gett sig faen i våld”, men en gång när han skulle skjuta ett trollskott, ställde faen till så att skottet tog honom själv och han dog av det.

Vismannen Nich Nich´n. Här i byn har det funnits en verklig visman, nämligen Nich Nich´n, som kom hit till Nästansjö år 1776. Han var mycket vis och kunde säga vad som hände på andra trakter. Han var min fars morfar. Han blev vis en natt då han låg i skogen. När han vaknade var han alldeles söt om munnen och han hade då fått reda på att han skulle få vara vis i 7 år. Det berättas många historier om honom. En gång kom det en dräng som ville att han skulle laga till någon medicin åt hans husmoder som var svårt sjuk. Han hade färdats 20 mil och hållit på i tre dagar. Nich Nich´n sade då att hans husmoder behövde ingen medicin, ty hon var redan död. Han hade också sagt precis det klockslag hon dött. Drängen reste hem, och när han kom hem och talade om det så stämde det precis, som han sagt.

När min mamma var liten flicka fick hon en gång se en man iklädd vit fårskinnsmössa komma gående till gården en ruskig vinterafton. Mamma sprang in och talade om för mormor (2) att ”gamkarn” (djävulen) kom. När mannen om en stund kom in var det Nich Nich´n och han sade genast fast ingen sagt något: ”Jasså lillflickan tror det är gamkarn”. Han tog då i min moders hand och sade: ”Du skall få tre barn, men endast två ska gå till bords”, (d v s leva). Så blev det också. Min mor har haft tre barn men vi äro blott två som leva.

En gång när jag var barn blev jag så rädd en renoxe, att jag nästan blev stum. Jag blev så stam, att det var med möda jag kunde få fram något. Min mor och en grannkvinna, Njägges-Kajsa, tog mig och gick till en vis man som då bodde i Nästansjö, Nich Nich´n.

När jag kom in där låg det ett får slaktat inne där. De bad mig komma och hålla i fåret. Bäst jag stod där tog Nich Nich´n i luftstrupen med hjärta och lungor och slog mig över munnen med dem. Jag blev mycket skamsen, men när jag gick hem talade jag.

En annan flicka här i byn var också stam. Nich Nich´n sade då till hennes far om han ville slakta ett får så skulle han bota henne. Det gjorde han också och flickan blev botad. Även henne slog han över munnen med ”inälven”.

En gång när han körde ”ut i lannä” var det en som under natten skulle stjäla ett par järnstänger av hans lass, men när tjuven tog i stängerna fastnade han och fick stå där hela natten till morgonen. När Nich Nich´n kom dit på morgonen sade han: ”Nu har du stått här nog länge, gå hem nu”. Då släppte taget så att han kunde gå.

Personer 1) mor, Stina Helena Andersdotter, f 19/2-1806
2) mormor, Sara Andersdotter, f 1781

Renskrivet av Eivor Forsberg i Nästansjö

Föreningsnytt

Föreningsaktiviteter våren 2012

Gränsträff i Ramsele

Lördagen den 24 mars ordnades en gränsträff på Ramsele konferens- och forskarcentrum. Släktforskare från DIS-Mitt, Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare, Ådalens släktforskarförening, Härnösands släktforskare, Lyckselebygdens släktforskarförening och så från Lappmarkens släkt- och bygdeforskare kom resande från olika håll.

Föredragshållare var Karl-Ingvar Ångström från Sveriges Släktforskarförbund och Gunilla Nordlund från Sveriges Radio. Karl-Ingvar förmedlade nyheter från förbundet och Gunilla berättade om radioprogrammet Släktband. Förutom föredrag och intressanta diskussioner med de andra släktforskarföreningarna hann vi också med lite forskning.

Besök i systrarna Lindboms stuga i Bäskele lördagen den 5 maj 2012

Vi besökte systrarna Lindboms välbevarade stuga i Bäskele. Interiören och inventarierna är kvar allt sedan de bodde där. Vår värd för dagen Anette Moe berättade deras historia för oss.

Resa till Åsele hembygdsområde lördagen den 2 juni 2012

Eskil Dahlman från Åsele hembygdsförening berättar om Åseles historia för Ingalena Marthin och Barbro Viklund (bilden till vänster).

I förgrunden syns några av hans fantastiska modeller från olika tidsepoker i Åseles historia.

På hembygdsområdet finns bl.a. värdefulla och välordnade textilsamlingar. Här ser vi Irma Nordlander (bilden till höger), en av eldsjälarna i hembygdsföreningen, med en uniformsklädd yngling.

Lappmarkens släkt- och bygdeforskare

Plusgiro: 86 48 93-3

Medlemsavgift: 120 kr, familjemedlem 60 kr

Hemsida: www.lsbef.vilhelmina.com

E-post: lappmarkenssbf@vilhelmina.com

E-post till redaktör: laila.eliasson@vilhelmina.se